



Teaduse avaandmete pilootprogramm „Horisont 2020” projektis Kuidas saab OpenAIRE aidata?

Infomaterjal teadlastele, projekti koordinaatoritele ja teadustöö administraatoritele, kes võtavad osa EK teaduse avaandmete piloot-programmist „Horisont 2020” projektis.

Mis on teaduse avaandmete pilootprogramm?

Teaduse avaandmed (*Open Research Data*) on andmed, mida võib tasuta kasutada, töödelda ja levitada. Teaduse avaandmete pilootprogrammi eesmärk on teha valitud „Horisont 2020” projektide loodud teadustöö andmed avatuks. Seda jälgitakse hoolikalt ja kasutatakse tulevaste EK tegevuspõhimõtete teavitamiseks. Kui Teie „Horisont 2020” projekt kuulub teaduse avaandmete pilootprogrammi, peate:

- looma (ja uuendama) andmehaldusplaani (*Data Management Plan* ehk DMP);
- laadima oma andmed üles teadusandmete repositooriumisse;
- tegema kindlaks, et kolmandatel isikutel on andmetele vaba ligipääs, võimalus neid uurida, kasutada, taastoota ja levitada;
- tegema selgeks, milliseid tööriistu on vaja lähteandmete kasutamiseks, et teadustöö tulemusi kinnitada (või tagama selleks vajalikud tööriistad).

Pilootprogramm kehtib (1) andmetele (ja metaandmetele), mida on vaja teaduslike publikatsioonide tulemuste tunnustamiseks, ning (2) teistele kureeritud lähteandmetele (ja metaandmetele), mida täpsustate DMPs.

Mis kasu Teie sellest saate?

- Olete **avatud teaduse** ajastu üks osa, mis lõimib **läbipaistvuse**, **tõhususe** ja **ajakohasuse** printsiipe kõikide teadus-alade meetodite ja protsessidega.
- Jõuate teadustulemustega rohkemate **inimesteni** ja omate suuremat **mõjujõudu**
- Väldite mitmekordseid jõupingutusi ja aitate **säilitada** andmeid tulevastele teadlastele.
- Võttes kasutusele andmehaldusplaani, **lihtsustate** teadusprojekti lõplikku aruandlust.

OpenAIRE

Kas Teil on „Horisont 2020” projekti toetus? Uurige oma toetuslepingust, kas kuulute pilootprogrammi.

Kas kuulute pilootprogrammi?

Kui Teie projekt kuulub ühte alljärgnevasse „Horisont 2020” valdkonda, olete pilootprogrammis automaatselt:

- *Future and Emerging Technologies*
- *Research infrastructures – part e-Infrastructures*
- *Leadership in enabling and industrial technologies – Information and Communication Technologies*
- *Societal Challenge: Secure, Clean and Efficient Energy – part Smart cities and communities*
- *Societal Challenge: Climate Action, Environment, Resource Efficiency and Raw materials – with the exception of raw materials topics*

- *Societal Challenge: Europe in a changing world – inclusive, innovative and reflective Societies*
- *Science with and for Society*

Kas on võimalik programmiga liituda?

Jah, teiste valdkondade projektid võivad vabatahtlikult osa võtta.

Kas on lubatud programmist loobuda?

Me loodame, et nii ei juhtu, kuid projektid võivad pilootprogrammist loobuda ükskõik millises staadiumis. Vaadake üle EK juhised vastavate põhjenduste kohta (link järgmisel leheküljel).

Kuidas saab OpenAIRE aidata?

OpenAIRE'il on palju erinevaid info-kanaleid, sh korduma kippuvaid küsimusi, veebiseminare, abistavaid veebilehti ja teabematerjale. OpenAIRE'il on kohalikud esindajad kõikides ELi riikides: riiklikud avatud juurdepääsu kontaktpunktid ehk NOADid (National Open Access Desk). Võtke nendega ühendust, kasutades meie helpdesk-konsultatsioonisüsteemi lehel

www.openaire.eu

Kui Teil ei ole andmete hoiustamiseks muud sobivat kohta, võite kasutada OpenAIRE'i universaalset repositooriumit

zenodo



Mis on andmehaldusplaan (*Data Management Plan* ehk DMP)?

Andmehaldusplaan on n-ö elav dokument, mis kirjeldab üldjoontes, kuidas hakatakse käsitlema teadustöö käigus kogutud või loodud andmeid teadusprojekti jooksul ja pärast seda. See peaks kirjeldama järgmist:

- **Andmestik:** Milliseid andmeid projekt kogub või loob ja kellele võiksid need tulevikus kasulikud olla?
- **Standardid ja metaandmed:** Mille kohta need andmed käivad? Kes need löi ja miks? Millisel kujul on andmed saadaval? Metaandmed vastavad üldjuhul sellistele küsimustele, mille abil on võimalik andmeid leida ja mõista. Ideaalis toetuvad kirjeldatavad andmed Teie teadusharu konkreetsetele standarditele.

- **Andmete jagamine:** Andmete mittejagamise põhjused peaksid olema andmehaldusplaanis põhjendatud ja lahti seletatud.

- **Arhiveerimine ja säilitamine:** Andmete kasutuskõlblikkus ei olene ainult hoiustamisest ja varukoopiate tegemisest, vaid võib oleneda ka hästi hoitud tarkvarast.

Andmehaldusplaan ehk DMP ei ole fikseeritud dokument, see areneb ja kogub projekti kestuse jooksul rohkem täpsust ning sisu. Esimese DMP versiooni peaks sisestama projekti esimese kuue kuu jooksul. Seda peaks uuendama vähemalt projekti keskel ja lõpliku ülevaatuse ajal, et täiustada DMPd saadud tulemuste ja projekti konsortsiumi kindlaks määratud kasutusviisidega.

Kuidas koostada andmehaldusplaani (DMPd)?

Andmehaldusplaani šablooni võite leida leheküljel DMPonline. Selle tööriista löi digitaalse halduse keskus (Digital Curation Centre ehk DCC). Registreeruge DMPonline'i kasutajaks leheküljel <https://dmponline.dcc.ac.uk/> ja vaadake videot selle kasutamisest. Valige teadustöö rahastajate nimekirjast kindlasti Euroopa Komisjon („Horisont 2020“) ja uurige DCC lisajuhiseid. Võite oma DMPd igal ajal salvestada, jagada ja erinevates vormingutes eksportida.

Kuidas on autoriõiguste ja litsentsimisega?

Kõige parem viis on anda teadustöö tulemustele avatud juurdepääs selleks konkreetseid litsentse kasutades. Sellekohast teavet leiab järgmiste viidete all:

- <http://opendefinition.org/guide/data>
- <http://opendefinition.org/licenses>
- http://wiki.creativecommons.org/Data_and_CC_licenses

Kus hoiustada andmeid pärast projekti?

Teadusandmete repositoorium on digitaalarhiiv, mis hoiustab ja kuvab andmestikke ja nende metaandmeid. Paljud repositooriumid võtavad vastu ka publikatsioone ning lubavad publikatsioonide ja nende alusandmete vahelist ühendust. Ülevaateid repositooriumitest leiate Re3data veebilehelt www.re3data.org. Kui distsiplinaarseid või institutsionaalseid repositooriume ei ole saadaval, on teadlased teretunud kasutama Zenodo repositooriumit lehel www.zenodo.org, mida

pakub OpenAIRE ja haldab CERN.

Andmehaldusplaani esimese versiooni kirjutamisel on soovitatav ühendust võtta ise valitud teadusandmete repositooriumiga. Repositooriumitel võivad olla nii juhi- ja metaandmete standardite kohta kui ka tugi konfidentsiaalsete andmetega ja litsentsimisega tegelemiseks.

Teave OpenAIRE'i kohta

OpenAIRE'i taristut rahastab Euroopa Komisjon, kes toetab sellega komisjoni avatud juurdepääsu poliitikat ja reegleid.

Lisateabe ja kontaktandmete saamiseks vaadake veebilehte

www.openaire.eu

Muud lingid

EK juhend avatud juurdepääsust teaduslikele publikatsioonidele ja teadusandmetele projektis „Horisont 2020“:

http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/hi/oa_pilot/h2020-hi-oa-pilot-guide_en.pdf

EK juhend andmehaldusplaani kohta projektis „Horisont 2020“:

http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/hi/oa_pilot/h2020-hi-oa-data-mgt_en.pdf

EK avatud teaduse tegevuskava:

<https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/open-science>

DCC DMPonline tööriist:

<https://dmponline.dcc.ac.uk>